

INŠTITÚT PRE ĽUDSKÉ PRÁVA
A RODINNÚ POLITIKU

PATRIK DANIŠKA

PRÁVO RODIČOV POCHOVAŤ POTRATENÉ DIEŤA

Máj 2017 (aktualizovaná verzia)

Právo rodičov pochovať potratené dieťa

Ktorýkoľvek z rodičov má právo písomne požiadať zdravotnícke zariadenie o vydanie pozostatkov svojho potrateného dieťaťa. Rodič je oprávnený požiadať zdravotníka o poskytnutie tlačiva, ako aj o pomoc s jeho vyplnením. Zdravotnícke zariadenie má potom zákonnú povinnosť bezodkladne vydať pozostatky potrateného dieťaťa na pochovanie, a to priamo rodičovi, alebo ním určenej pohrebnej službe.

Od 29. apríla 2017 má ošetrojúci zdravotnícky pracovník gynekologicko-pôrodnického oddelenia povinnosť v rámci poučenia a informovaného súhlasu informovať rodičov o ich práve požiadať o vydanie pozostatkov na pochovanie.

Zákonná úprava práva rodičov vyžiadať si potratený plod

Strata nenarodeného dieťaťa je pre mnohých rodičov veľmi bolestivá skúsenosť, zvlášť ak sa na dieťa tešili a vytvorili si k nemu citové puto. Pre lepšie vyrovnanie sa s touto stratou môže rodičom pomôcť pohreb potrateného dieťaťa, podobne ako je tomu pri smrti inej blízkej osoby. Niektorí rodičia tiež môžu vnímať potrebu pochovať pozostatky potrateného dieťaťa ako imperatív svojho svedomia.

Ak je dieťa potratené v domácom prostredí, rodičia ho môžu slobodne pochovať. Avšak aj v prípade, ak k potratu dôjde v zdravotníckom zariadení, majú rodičia právo vyžiadať si telo svojho dieťaťa na pochovanie. Toto právo vyplýva zo *Zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve* (ďalej len „**Zákon**“), ktorý stanovuje:

„Rodič potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu môže písomne požiadať poskytovateľa zdravotnej starostlivosti o jeho vydanie na pochovanie.“¹

Zákon súčasne explicitne upravuje aj prislúchajúcu povinnosť na strane poskytovateľa zdravotnej starostlivosti:

„Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je ďalej povinný vydať bezodkladne na požiadanie potratený alebo predčasne odňatý ľudský plod rodičovi, ktorý o jeho vydanie požiada, alebo ním poverenej pohrebnej službe na pochovanie.“²

Dôležitú zmenu k zlepšeniu informovanosti rodičov o ich práve pochovať potratené dieťa zaviedla novela *Zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých*

1 § 3 ods. 8 *Zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve*

2 § 5 ods. 2 písm. f) *Zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve*

zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o zdravotnej starostlivosti“), ktorá s účinnosťou od 29. apríla 2017 doplnila do ustanovení o poučení a informovanom súhlase nasledovnú povinnosť:

„Ošetrujúci zdravotnícky pracovník poskytovateľa ústavnej starostlivosti, ktorý poskytuje zdravotnú starostlivosť v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo, je povinný informovať rodiča potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu, že na základe písomnej žiadosti môže požiadať o vydanie potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu poverenej pohrebnej služby na ich pochovanie.“³

Ako osobu oprávnenú požiadať o vydanie telesných pozostatkov dieťaťa označuje zákon „rodiča“, to znamená, že **toto právo má ktorýkoľvek z rodičov**, teda matka aj otec dieťaťa, prípadne obaja rodičia súčasne. Ak by jeden z rodičov uplatnil právo na vydanie potrateného plodu, a druhý by s tým nesúhlasil, právo rodiča-žiadateľa tým nie je dotknuté.

Zákon nehovorí, že by sa táto možnosť vzťahovala len na dieťa potratené spontánne, preto **možnosť požiadať o pochovanie dieťaťa je zachovaná aj v prípade umelého potratu** (umelého prerušenia tehotenstva), hoci je to málo pravdepodobné.

Iné osoby ako rodičia nemajú podľa súčasnej legislatívy právo žiadať o vydanie dieťaťa. Avšak, tak ako pri iných právnych úkonoch, aj v tomto prípade je zachovaná možnosť podať **žiadosť o vydanie dieťa prostredníctvom splnomocnenej osoby**. Keďže zákon nestanovuje osobitné požiadavky pre plnomocnenstvo, postupuje sa v zmysle všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka, a na platnosť plnomocnenstva sa teda nevyžaduje overenie podpisu. Domnievame sa však, že dikcia zákona hovoriaca o vydávaní pozostatkov potrateného dieťaťa predpokladá, že **pozostatky je možné vydať len a) rodičovi potrateného dieťaťa, alebo b) ním poverenej pohrebnej službe**.

Podľa textu zákona by potratený alebo predčasne odňatý ľudský plod mal prevziať rodič, ktorý podpísal žiadosť o jeho vydanie. Ak by však pre tieto pozostatky prišiel druhý rodič dieťaťa, aj tento má právo pozostatky prevziať, pretože je tiež autonómnym nositeľom tohto práva. V takom prípade ale odporúčame dopísať jeho meno a pripojiť podpis na písomnú žiadosť, čím sa stane spolužiadateľom oprávneným na prevzatie pozostatkov. Podpisy žiadateľov nemusia byť overené, a preto ich overenie ani nemožno vyžadovať.

Zákon nijako neobmedzuje **právo požiadať o vydanie pozostatkov dieťaťa ani z pohľadu štádia tehotenstva**. O vydanie pozostatkov teda možno požiadať aj v prípade zárodkov potratených v raných štádiách tehotenstva, ktoré ešte morfológicky nepripomínajú typicky ľudskú stavbu tela. Uplatneniu tohto práva nemôže brániť ani skutočnosť, že pozostatky plodu nie je možné oddeliť od iných tkanív. V takom prípade je potrebné pozostatky plodu vydať aj spolu s inými tkanivami matky, s ktorými sú zmiešané.

3 § 6 ods. 11 Zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti

V skorších štádiách tehotenstva teda pôjde skôr o pozostatky pripomínajúce tkanivo. Naopak, ak dôjde k chirurgickému vybratiu dieťaťa vo vyšších štádiách tehotenstva, telo dieťaťa môže byť rôzne poškodené. Je preto vhodné rodičov o týchto skutočnostiach vopred citlivo informovať.

Určenie, kto je rodič dieťaťa

Držiteľom práva na vydanie potrateného plodu je rodič potrateného plodu, teda jeho matka a otec.

V zmysle našej právnej úpravy je matkou žena, ktorá dieťa porodila.⁴ Keďže prípad potratu je špecifický v tom, že nenastal pôrod, materstvo sa určí obdobne ako by tomu bolo v prípade pôrodu, a teda matkou je žena, ktorá dieťa potratila.

Náročnejšie môže byť určenie otcovstva. Tu opäť treba primerane aplikovať ustanovenia Zákona o rodine. **V prvom rade sa za otca dieťaťa považuje manžel matky.** Ak je teda matka, ktorá potratila, vydatá, za otca potrateného dieťaťa sa považuje jej manžel.⁵ V zmysle tejto domnienky by sa za otca považoval aj bývalý manžel, ak bol s matkou zosobášený v čase, keď otehotnela.

Ak matka nie je vydatá, otcovstvo je možné určiť **súhlasným vyhlásením oboch rodičov.**⁶ Zákon o rodine stanovuje, že súhlasné vyhlásenie rodičov musí byť urobené pred matričným úradom alebo pred súdom. Ide však primárne o prípady, kedy sa narodenie dieťaťa zapisuje do matriky (problematike zápisu do matriky sa venujeme neskôr). Domnievame sa teda, že na účely vydania potrateného plodu, ktorý sa *nezapisuje* do matriky, ako aj s ohľadom na sledovanie účelu, ktorým je efektívny výkon práva rodičov na pochovanie svojho dieťaťa, treba tieto ustanovenia aplikovať primerane – a teda v našom prípade treba považovať za postačujúce aj súhlasné vyhlásenie rodičov urobené voči poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, ktorému je žiadosť určená.

Rozdiely medzi potratom a pôrodom mŕtveho dieťa

Doposiaľ citované ustanovenia Zákona o vydávaní pozostatkov plodu sa vzťahujú na situáciu *potratu*. Od potratu však treba odlišiť prípad *pôrodu mŕtveho dieťaťa*, kedy sa na vydávanie pozostatkov, nakladanie s týmito pozostatkami a ich pochovávanie, vzťahujú odlišné pravidlá.

4 § 82 ods. 1 Zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“)

5 Z tohto pravidla môže existovať výnimka, ak by bolo otcovstvo zapreté. Táto situácia si však vyžaduje istý čas, keďže je spojená so súdnym procesom, takže na účely podania žiadosti o vydanie potrateného dieťaťa, alebo prevzatie pozostatkov, nie je zapretie otcovstva veľmi realistická možnosť. Ak je žena vydatá, za otca teda treba považovať manžela matky.

6 Porovnaj §§ 90 až 92 Zákona o rodine

Rozdiel, kedy dochádza k potratu, a kedy už k narodeniu mŕtveho dieťaťa, definuje *Vyhláška č. 22/1988 Zb. o povinných hláseniach súvisiacich s ukončením tehotenstva*.

Potrat je definovaný ako predčasne ukončené tehotenstvo, a to v nasledovných prípadoch:

- ak plod neprejavuje znaky života a jeho pôrodná hmotnosť je nižšia ako 1000 gramov,
- ak hmotnosť nemožno zistiť a ide o tehotenstvo kratšie ako 28 týždňov,
- ak plod prejavuje niektorý znak života (dýchanie alebo akcia srdca, pulzácia pupočníka alebo aktívny pohyb svalstva) a jeho pôrodná hmotnosť je nižšia ako 500 gramov, ale neprežije 24 hodín po pôrode,
- ak bolo z maternice vyňaté plodové vajce bez plodu alebo tehotenská sliznica,
- ak ide o ukončenie mimomaternicového tehotenstva, alebo
- ak ide o umelé prerušenie tehotenstva.⁷

Pôrod mŕtveho dieťaťa je definovaný ako jeho narodenie bez znakov života, ktorými sú dýchanie alebo akcia srdca, pulzácia pupočníka alebo aktívny pohyb svalstva, aj keď nebol prerušený pupočník alebo nebola porodená placenta, pričom jeho pôrodná hmotnosť je 1000 gramov a vyššia.⁸

Pre úplnosť uvedme, že **pôrodom živého dieťaťa** je jeho narodenie s aspoň jedným zo znakov života, ktorými sú dýchanie alebo akcia srdca, pulzácia pupočníka alebo aktívny pohyb svalstva, aj keď nebol prerušený pupočník alebo nebola porodená placenta, pričom pôrodná hmotnosť je a) 500 gramov a vyššia alebo b) 499 gramov a nižšia, ak dieťa prežije 24 hodín po pôrode.⁹

Praktický rozdiel pri potrate a pôrode mŕtveho dieťaťa je v tom, že **mŕtvonarodené dieťa sa zapisuje do matriky**, a to do knihy narodení (do knihy úmrtí sa nezapisuje).¹⁰ V prípade narodenia mŕtveho dieťaťa sa ustanovenia o práve rodičov na vydanie potrateného plodu neaplikujú a teda ani žiadosť na vydanie pozostatkov nie je potrebná. Pochovanie mŕtvonarodeného dieťaťa je nevyhnutné zabezpečiť priamo na základe Zákona, rovnako ako je tomu pri úmrtí napríklad dospelého človeka.

Ak však ide o potrat, o vydanie pozostatkov dieťaťa musia rodičia písomne požiadať. Telo potrateného dieťaťa sa v zmysle príslušnej odpadovej legislatívy¹¹ považuje za odpad zo zdravotnej starostlivosti, rovnako ako ostatné časti alebo orgány

⁷ Pozri § 3 Vyhlášky č. 22/1988 Zb. o povinných hláseniach súvisiacich s ukončením tehotenstva

⁸ Pozri § 2 ods. 2 Vyhlášky č. 22/1988 Zb. o povinných hláseniach súvisiacich s ukončením tehotenstva

⁹ Pozri § 2 ods. 1 Vyhlášky č. 22/1988 Zb. o povinných hláseniach súvisiacich s ukončením tehotenstva

¹⁰ Pozri § 13 ods. 2 a § 15 ods. 2 Zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov

¹¹ Pozri Podskupinu 18 01 Odpady z pôrodnickej starostlivosti, diagnostiky, liečby alebo zdravotnej prevencie v Zozname odpadov, ktorý tvorí Prílohu č. 1 k vyhláske č. 365/2015 Z. z. ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov. V zmysle kategorizácie odpadov ide o *obyčajný odpad*, s výnimkou odpadu, ktorého zber a zneškodňovanie podlieha osobitným požiadavkám z hľadiska prevencie nákazy (a považuje sa z tohto dôvodu za *nebezpečný odpad*). V prípade, ak by bol potratený plod považovaný za nebezpečný odpad, nebráni to jeho pochovaniu, museli by ale byť zachované obdobné bezpečnostné pravidlá, ako v prípade pochovania iného kontaminovaného ľudského tela. Vydanie potrateného plodu priamo rodičom by zrejme v takomto prípade neprichádzalo do úvahy.

ľudského tela (napríklad po amputácii). Ak by rodičia nepožiadali o vydanie potrateného plodu, podľa zákona by sa ako iný obdobný odpad spopolnil v spaľovni (jeho uloženie na skládku je zakázané).¹² Zákon však dáva možnosť rodičom, aby požiadali o vydanie potrateného plodu, a to buď do vlastných rúk, alebo do rúk nimi poverenej pohrebnej služby. **Ak potratený plod prevezme rodič, je potom na jeho zodpovednosti, aby zabezpečil pochovanie potrateného plodu,** keďže plod sa vydáva za účelom jeho pochovania. Aj v prípade prevzatia potrateného plodu rodičom (rovnako ako v prípade spontánneho potratu v domácom prostredí) je rodič oprávnený obstaráť pohreb prostredníctvom pohrebnej služby na verejnom pohrebisku, alebo v krematóriu.¹³

Ako postupovať

Rodič musí o vydanie pozostatkov potrateného dieťaťa požiadať poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, a to písomnou žiadosťou. O tejto možnosti má ošetrojúci zdravotnícky pracovník poskytovateľa ústavnej starostlivosti v špecializačnom odbore gynekológia a pôrodníctvo rodiča informovať.

Vzor písomnej žiadosti bol zverejnený ministrom zdravotníctva v máji 2006 ako príloha k *Odbornému usmerneniu o manipulácii s inými ľudskými pozostatkami*.¹⁴

Vzor žiadosti a príslušné Usmernenie bolo teda vydané ešte v čase účinnosti predchádzajúceho zákona o pohrebníctve,¹⁵ ktorý upravoval problematiku vydávania pozostatkov potrateného plodu odlišne od súčasnej právnej úpravy – neuvádzal najmä možnosť vydať pozostatky potrateného dieťaťa rodičovi (ale len pohrebnej službe). To znamená, že v tejto časti **je potrebné vzor žiadosti doplniť tak, aby bol v súlade s aktuálnym Zákonom,**¹⁶ a teda do tlačiva zakomponovať možnosť rodičov požiadať o vydanie pozostatkov rodičovi.¹⁷ Príslušnú zmenu je možné spraviť ručne do

12 §3 ods. 5 Zákona č. 131/2010 Z. z. o pohrebníctve: „Potratené alebo predčasne odňaté ľudské plody, časti tela alebo orgány odňaté živým darcom alebo mŕtvym darcom, ak sa nepochovávajú alebo ak sa nepoužijú na vedecké, liečebné, preventívne alebo výučbové účely, a ak neexistuje podozrenie z trestného činu, sa musia spopolniť v spaľovni, ktorá spĺňa požiadavky podľa osobitného predpisu.“

13 Zákon ustanovuje pravidlá a povinnosti prevádzkovateľov pohrebnej služby a krematórií súvisiace s prevzatím potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu. Pohrebné služby, krematóriá a pohrebiská majú zo Zákona tiež povinnosť upravovať spôsob evidencie o pochovávaní potrateného dieťaťa, takže by mali byť dostatočne pripravené aj na vybavenie žiadosti o pochovanie potrateného dieťaťa.

14 Odborné usmernenie o manipulácii s inými ľudskými pozostatkami, Vestník MZ SR, 1. máj 2006, čiastka 24-27, bod 55 (ďalej aj „**Usmernenie**“).

Dostupné

na:

www.health.gov.sk/Zdroje?/Sources/dokumenty/vestniky_mz_sr/2007/vestnik060501.pdf

15 Zákon č. 470/2005 Z.z. o pohrebníctve a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

16 Zákon je predpisom vyššej právnej sily ako usmernenie ministra, má teda prednosť a treba primerane postupovať v súlade s aktuálnym zákonom. Pre úplnosť uvedieme, že žiadne novšie usmernenie ministra zatiaľ vydané nebolo.

17 Ustanovenie § 6 ods. 11 Zákona o zdravotnej starostlivosti uvádza, že zdravotnícky pracovník má informovať rodiča o možnosti „požiadať o vydanie potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu poverenej pohrebnej službe“, pričom sa tu neuvádza alternatívna možnosť vydania rodičovi. Príslušné ustanovenia Zákona o pohrebníctve upravujúce postup pri vydávaní pozostatkov

pôvodného textu žiadosti z roku 2006, alebo použiť upravenú elektronickú verziu žiadosti.

Prijatie Zákona tiež mierne upravilo použitú terminológiu – kým v pôvodnom zákone sa hovorilo o žiadosti o pochovanie, Zákon hovorí o žiadosti o vydanie plodu na pochovanie.

Vzor upravenej písomnej žiadosti prikladáme v prílohe tohto dokumentu, a je možné ho voľne použiť.

Žiadosť sa má skladať z prvopisu (zostáva na gynekologicko-pôrodnickom oddelení) **a troch kópií**, jedna je určená pre patologicko-anatomické pracovisko, jedna pre pohrebnú službu a jedna pre rodiča.¹⁸

Z pohľadu povinností zdravotníckeho zariadenia je ešte dôležité spomenúť, že **gynekologicko-pôrodnické pracovisko má vyplniť žiadosť v spolupráci s rodičom.**¹⁹ To znamená, že subjektom zodpovedným za vyplnenie žiadosti je zdravotnícke zariadenie, no má to spraviť v spolupráci s rodičom, ktorý potom žiadosť aj podpíše. Zariadenie by teda malo mať k dispozícii tlačivo žiadosti, a malo by tiež zabezpečiť zdravotníckeho pracovníka, ktorý túto žiadosť v spolupráci s rodičom vyplní.

Môže nastať situácia, že niektoré časti žiadosti nebude možné vyplniť – napríklad pohlavie dieťaťa, ak ide o potrat v skorom štádiu tehotenstva. Toto nemôže byť dôvodom na odmietnutie práva rodičov na vydanie potrateného plodu. V takýchto prípadoch odporúčame do tlačiva uviesť „nedá sa zistiť“, alebo obdobnú poznámku.

Zákon hovorí, že poskytovateľ zdravotnej starostlivosti vydá potratený plod **„bezodkladne“ po podaní žiadosti**. Tu je však dôležité upozorniť, že v právnej terminológii bezodkladne neznamena okamžite, ale skôr v primeranej lehote vzhľadom na povahu úkonu, resp. bez zbytočného odkladania. Treba počítat' najmä s možnosťou, že pozostatky dieťaťa pôjdu najskôr na pitvu. **V prípade pitvy potrateného plodu budú pozostatky vydané až po uskutočnení pitvy, pričom vydanie pozostatkov zabezpečí patologicko-anatomické pracovisko Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.**

Odporúčania pre prax

1) Včasné informovanie rodičov o ich práve

Zákon predpokladá, že rodič sám bude iniciovať (žiadať o) vydanie potrateného plodu na pochovanie. Spomínanou novelizáciou Zákona o zdravotnej starostlivosti sa

potrateného dieťaťa však zostávajú zachované, a teda na ich základe je možné vydanie pozostatkov buď rodičovi, alebo ním poverenej pohrebnej službe. Tým nie sú dotknuté prípadné ďalšie hygienické, bezpečnostné či iné pravidlá pri vydávaní a nakladaní s pozostatkami potrateného dieťaťa.

18 Článok 2 ods. 2 Usmernenia

19 Článok 2 ods. 1 Usmernenia

zaviedla povinnosť zdravotníckeho zariadenia informovať rodičov o tejto možnosti, pričom táto informácia bude spravidla poskytnutá pred vyňatím plodu. Pre poskytnutie čo najväčšieho časového priestoru odporúčame túto informáciu rodičom poskytnúť čo najskôr, aby mali dostatok času si túto možnosť premyslieť. Samotné podanie žiadosti je potom výhradne na rozhodnutí rodičov.

K praxi informovania rodičov o práve na pochovanie pristúpili viaceré slovenské zdravotnícke zariadenia ešte pred zavedením zákonnej povinnosti,²⁰ a sami začali proaktívne informovať rodičov o ich práve vyžiadať si pozostatky potrateného dieťaťa na pochovanie, pričom súčasťou je aj výzva na explicitné vyjadrenie sa rodičov, či túto možnosť využívajú, alebo nie. Za rok fungovania tejto praxe v sieti Svet zdravia využili možnosť pochovania pozostatkov rodičia ôsmich potratených detí.²¹

Mnohí rodičia prežívajú pri strate svojho nenarodeného dieťaťa silný smútok, ale tiež dlhotrvajúce psychické problémy ako je depresia a úzkosť.²² K lepšiemu vyrovnaniu sa s touto stratou môže pomôcť práve pohreb dieťaťa, podobne ako je tomu pri strate inej blízkej osoby. Citlivé sprostredkovanie informácie o možnosti pochovania nenarodeného dieťaťa môže mnohým rodičom pomôcť lepšie sa vysporiadať s bolestivou situáciou.

2) Poskytnutie časového priestoru na vyžiadanie pozostatkov

Zákon nijako neobmedzuje čas, v ktorom je možné požiadať o vydanie potrateného plodu. Na strane zdravotníckeho zariadenia však v určitom momente po potrate, resp. odňatí plodu, nastanú úkony, ktoré znemožnia vydanie plodu (zmiešanie s inými pozostatkami, odvoz do spaľovne, spálenie pozostatkov).

Zo strany rodičov je preto vhodné, aby požiadali o vydanie tela dieťaťa čo najskôr. Aj v tomto im môže pomôcť práve včasné informovanie zo strany zdravotníckeho zariadenia, spolu s upozornením, dokedy bude možné pozostatky vydať, a tiež zistením záujmu rodičov o využitie ich práva.

Súčasne je vhodné, aby zdravotnícke zariadenie prijalo **opatrenia na zabránenie príliš skorého znemožnenia vydania potrateného plodu**, napríklad tak, že určitý primeraný čas²³ bude pozostatky potrateného plodu držať oddelene, aby bolo vydanie plodu možné aj s primeraným časovým odstupom. Toto opatrenie odporúčame zachovať aj v prípade, ak sa rodičia spočiatku vyjadria, že o vydanie pozostatkov nebudú mať záujem, pre prípad, že by s odstupom času toto svoje rozhodnutie zmenili.

20 Pozri článok: <https://www.hfi.sk/blog/patrik-daniska/275-14-nemocnic-zacina-informovat-o-prave-pochovat-potratene-dieta>

21 Informáciu poskytol MUDr. Róbert Hill, PhD., riaditeľ medicínskeho úseku spoločnosti Svet zdravia, a.s.

22 Blackmore E. R., et al., Previous prenatal loss as a predictor of perinatal depression and anxiety. *The British Journal of Psychiatry*, máj 2011; 198(5):373-8. doi: 10.1192/bjp.bp.110.083105. Dostupné na <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21372060>

23 V Českej republike sa navrhuje časová lehota 96 hodín. Vyplýva to z návrhu novely Zákona o pohrebníctví, ktorá v čase prípravy tohto textu bola v procese schvaľovania. Viac o novele pozri na <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=954>

3) Informovanie o možnostiach psychologickej a inej pomoci rodičom

Je dobré, aby zdravotnícki pracovníci, ktorí prichádzajú do kontaktu s rodičmi, poznali aj organizácie alebo odborníkov, ktorí vedia poskytnúť psychologickú, duchovnú, alebo inú pomoc pri strate nenarodeného dieťaťa a v prípade potreby boli schopní takéto informácie poskytnúť. V tejto súvislosti si dovoľujeme upozorniť na špecializované združenia, ktoré sa venujú problematike potratu:

Projekt Ráchel²⁴ je služba emocionálneho a duchovného uzdravenia žien i mužov zranených skúsenosťou potratu. Zameriavajú sa na prípady umelého potratu, ale svoju pomoc poskytujú aj ľuďom po spontánnom potrate. Okrem iného organizujú aj skupinový víkendový program Ráchelina vinica. Pomoc je vedená prevažne v kresťanskom duchu, no je otvorená pre všetkých.

Poradňa Alexis²⁵ poskytuje sociálne a psychologické poradenstvo pri nečakanom tehotenstve, ale aj pomoc ľuďom trpiacim následkami spontánneho či umelého potratu.

TÓBI²⁶ – na Slovensku pôsobí aj špecializované občianske združenie TÓBI, ktoré poskytuje poradenstvo, odbornú a praktickú pomoc rodičom potrateného dieťaťa. Pomáhajú rodičom dostať telesné pozostatky dieťaťa zo zdravotníckeho zariadenia, poskytujú pomoc pri pochovávaní dieťaťa, aj poradenstvo ako postupovať pri vybavovaní žiadosti na pochovanie potrateného dieťaťa.

V prípade potreby je možné rodičom sprostredkovať kontakt na tieto organizácie.

Právne poradenstvo k téme pochovávania potratených plodov radi poskytneme aj v Inštitúte pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z.. V prípade potreby sa na nás neváhajte obrátiť.

24 Pozri [rachel.rodinabb.sk](mailto:rachel@rodinabb.sk), email: rachel@rodinabb.sk, tel.: 0911 911 794

25 Pozri www.alexisporadna.sk, email: poradna@alexisporadna.sk, tel.: 0911 350 200, 0917 350 200

26 Pozri oz-tobi.webnode.sk, email: oz.tobi.web@gmail.com, tel: 0915 214 915

Záver

Zákon hovorí, že rodič potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu môže písomne požiadať poskytovateľa zdravotnej starostlivosti o jeho vydanie na pochovanie. Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti je potom povinný plod bezodkladne vydať, a to buď priamo rodičovi, alebo ním poverenej pohrebnej službe.

S účinnosťou od 29. apríla 2017 má ošetrojúci zdravotnícky pracovník gynekologicko-pôrodnického oddelenia povinnosť v rámci poučenia a informovaného súhlasu informovať rodičov o ich práve požiadať o vydanie pozostatkov potrateného dieťaťa na pochovanie.

Toto právo patrí obom rodičom, teda matke aj otcovi dieťaťa. Matkou sa vždy myslí žena, ktorá potratila. Ak je matka vydatá, za otca dieťaťa sa považuje manžel matky. Ak matka nie je vydatá, otcovstvo je možné určiť súhlasným vyhlásením oboch rodičov.

Od potratu treba odlišiť prípad narodenia mŕtveho dieťaťa – rozdiel, kedy ide o potrat, a kedy už o narodenie mŕtveho dieťaťa sme v texte presne definovali. Z praktického hľadiska je dôležité to, že v prípade potratu si musia rodičia vydanie pozostatkov dieťaťa na pochovanie písomne vyžiadať, inak bude plod spálený v spaľovni. V prípade mŕtvonarodeného dieťaťa sa robí zápis do matriky, žiadosť o vydanie plodu sa nevyhotovuje a plod treba vždy pochovať.

Žiadosť o vydanie plodu musí byť písomná, pričom rodič je oprávnený požiadať zdravotníka o poskytnutie tlačiva, ako aj o pomoc s jeho vyplnením. Vzor žiadosti, upravenej v zmysle aktuálnej zákonnej úpravy, prikladáme k tomuto dokumentu.

Zdravotnícke zariadenie má povinnosť vydať plod bezodkladne, čo v právnej terminológii znamená v primeranej lehote vzhľadom na povahu úkonu, resp. bez zbytočného odkladania. Napríklad v prípade pitvy potrateného plodu budú pozostatky vydané až po pitve, kedy ich vydanie zabezpečí patologicko-anatomické pracovisko Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou.

V texte prinášame aj podnety do praxe. Odporúčame, aby zdravotnícke zariadenie informovalo rodičov o možnosti požiadať o vydanie pozostatkov čo najskôr, a súčasne zaviesť opatrenia, ktoré poskytnú primeraný časový priestor na vyžiadanie si pozostatkov dieťaťa rodičmi. V neposlednom rade dávame do pozornosti možnosť sprostredkovať rodičom aj informáciu o organizáciách poskytujúcich psychologickú, či inú pomoc po potrate.

Obsah tohto dokumentu nájdete aj na stránke
www.hfi.sk/images/pochovanie.pdf

Príloha:

Žiadosť o vydanie potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu na pochovanie

**Žiadosť o vydanie potrateného alebo predčasne odňatého ľudského plodu
na pochovanie**

Matka/otec potrateného/predčasne odňatého plodu

narodená/narodený: dňa mesiac..... rok..... r. č.

bytom: ul. mesto PSČ.....

potrateného dňa 20.....

pohlavie:.....

hmotnosť:.....

žiadam o vydanie plodu: mne, ako rodičovi*

 pohrebnej službe:*

a pohrebnú službu žiadam o pochovanie:

 pochovaním*

 spopolnením*

podpis žiadateľa o vydanie:

* - nehodiace sa prečiarknuť

Dátum a miesto prevzatia pozostatkov ľudského plodu: v dňa

za pracovisko úradu, oddelenia
/ osoba, podpis /

otec/matka
/ osoba, podpis /

za pohrebnú službu
/ osoba, podpis /

Doklady o potratenom plode, ktoré boli odovzdané pohrebnej službe: